

BELGISCHE SENAAT.

BUITENGEWONE ZITTIJD VAN 1892.

Voorstel betreffende de Grondwetsherziening.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Alhoewel een voorstander van onbeperkt algemeen stemrecht, meen ik mij te moeten onderwerpen aan de noodzakelijkheid om, bij de herziening der Grondwet, minnelijke schikkingen te vinden, die door de twee derden der leden van de Wetgeving kunnen aangenomen worden.

Met het oog op dat doel, houd ik mij overtuigd dat een kiesstelsel hetwelk een eenvoudig algemeen stemrecht in overeenstemming brengt met het verlicht algemeen stemrecht en in zekere mate de ouderdomsgrens verschuift, aan het tegenwoordig gevoelen van het land en inzonderheid van een groot getal kiezers mijns arrondissements zou beantwoorden.

Bijgevolg heb ik de eer aan den Senaat voor te stellen artikelen 26, 47, 53 en 56 der Grondwet door de hierna volgende nieuwe artikelen te vervangen.

Tot staving mijner voorstellen acht ik voldoende te vermelden dat zij in de eerste plaats strekken om dit in 't oog vallend beginsel te huldigen: dat een burger van 35 jaar, welken graad van onderwijs hij ook bezitte, rijpheid en ondervinding genoeg heeft opdat men hem het recht zou geven zijne stemming uit te brengen over de zaken van zijn land.

In de tweede plaats strekken zij om, wat de jongere mannen betreft, twee kiesstelsels overeen te brengen die in België talrijke voorstanders treffen.

Eindelijk hebben zij voor doel, mits voldoende voorwaarden van voorzichtigheid en billijkheid, eenen snellen overgang voor te bereiden naar het uitsluitend op geleerdheid gegrond algemeen stemrecht, hetwelk door alle vrijzinnige mannen wordt verlangd.

Indien men de ouderdomsgrens verschuift tot 25 jaar en onder de burgers van 25 tot 35 jaar slechts dezulken tot de stembus laat naderen die kunnen lezen en schrijven, zoo zal men er de ongeleerde en jonge mannen van afhouden, voor wier gebrek aan ervaring en gemakkelijke verleiding men soms beducht is.

Overigens zal men steeds in de kieswet, zoo de ondervinding zulks

billijkt en de leerplicht nog langer verdaagd werd, de voorwaarden van onderwijs mogen vermeerderen of beperken.

Ik acht het nuttig in deze memorie van toelichting de grondslagen op te geven welke ik wensch in de kieswet te zien opnemen tot staving van het door mij aanbevolen stelsel.

Die grondslagen zijn de volgende :

ARTIKEL EEN. — Om kiezer te zijn, moeten de burgers van 25 tot 35 jaar oud kunnen lezen en schrijven en zulks voorafgaandelijk hebben bewezen.

Te dien einde mogen zij zich aanbieden vóór eene jury tot onderzoek van kiesbevoegdheid, ieder jaar zitting houdende in de hoofdplaats van 't kanton waar zij verblijven, hetzij om voor deze jury de hierna vermelde proeven van lezen en schrijven af te leggen, hetzij om door haar de titels te doen erkennen, die ze van zulke proeven ontslaan.

ART. 2. — Zijn ontslagen van de voormelde lees- en schrijfproeven en moeten door de kantonale jury tot kiezer uitgeroepen worden :

1° De burgers die bewijzen toe te behooren of toebehoord te hebben tot eene der achttien soorten van bekwaamheidskiezers, vermeld in artikel I der wet van 14 Augustus 1883;

2° De militairen of oud-militairen niet in 't voorgaande artikel bedoeld en bezittende een getuigenschrift van kunnen lezen en schrijven, door de krijgsoverheid gedurende hunnen diensttijd afgeleverd;

3° De burgers die bewijzen dat zij gedurende minstens zes jaar en tot den desnoeds door de wet op het verplichtend onderwijs te bepalen ouderdom de leergangen hebben bijgewoond van eene openbare school, ingericht volgens een programma ten minste gelijk aan dat der wet van 1sten Juli 1879 op het lager onderwijs.

ART. 3. — De proeven van lezen en schrijven, waaraan de burgers voor de kantonale jury moeten voldoen om kiezer te worden, zijn de volgende :

1° Luidop, duidelijk en vloeiend, in een door de jury aangeduid boek, in 't Fransch of in 't Nederlandsch gedrukt, naar keus van den recipiendaris, ten minste tien regels tekst in cicero-letter, formaat in-octavo, lezen;

2° Onder dictaat, met inkt, tien regels uit hetzelfde door de jury aangeduid boek schrijven in leesbare letter en volgens eene genoegzaam voldoende spelling opdat bij 't lezen van het dictaat de beteekenis der volzinnen nauwkeurig uitgedrukt zij.

Het dictaat wordt door de candidaten geschreven op registerbladen die nauwkeurig bewaard zullen worden in het archief van iedere gemeente en die zullen dienen tot het vormen der kiezerslijsten.

ART. 4. — De kantonale jury zal bij enkele meerderheid van stemmen uitspraak doen over den uitslag der proeven, alsmede over de geldigheid der titels door de candidaten aangeboden om van de proeven ontslagen te wezen.

Van die beslissingen kan men in beroep komen bij eene jury die in laatsten aanleg oordeelt en zitting houdt in de hoofdstad van iedere provincie.

Voorstel tot herziening der Grondwet.

NIEUW ARTIKEL 47.

Kamer van Volksvertegenwoordigers :

De Kamer van Volksvertegenwoordigers wordt verkozen bij rechtstreeksch algemeen stemrecht.

Zijn kiezer (bij uitsluiting van hen die door het gerecht van hunne rechten beroofd zijn) mits zij voldoen aan de voorwaarden van woonverblijf door de kieswet bepaald, te weten :

1° De burgers van minstens volle 35 jaar oud ;

2° De burgers van volle 25 tot 35 jaar die de voorwaarden van onderwijs vervullen welke in de kieswet zijn vermeld.

Deze wet somt de soorten van burgers op die uithoofde van onwaardigheid voorgoed of tijdelijk uit het kiezerskorps zijn gesloten.

De Kamers mogen over veranderingen aan de kieswet maar beraadslagen indien ten minste de twee derden der leden die ze samenstellen aanwezig zijn, en geene verandering wordt aangenomen indien zij niet ten minste de twee derden der stemmen erlangt.

NIEUW ARTIKEL 53.

Senaat :

De Senaat wordt verkozen bij rechtstreeksch algemeen stemrecht.

Zijn kiezer voor den Senaat, behalve de gevallen van onwaardigheid, de burgers oud 35 jaar en meer die de leden der Kamer van Volksvertegenwoordigers verkiezen.

NIEUW ARTIKEL 56.

Om verkiesbaar te zijn voor den Senaat moet men :

1° Belg zijn, door geboorte, keus of groote naturalisatie ;

2° Zijne staatkundige en burgerlijke rechten genieten ;

3° Metterwoon in België gevestigd zijn ;

4° Ten minste 40 jaar oud zijn.

De cijns om verkiesbaar te wezen wordt afgeschaft of ten minste met 50 t. h. verminderd.

NIEUW ARTIKEL 26.

Referendum :

Artikel 26 wordt volledig gemaakt als volgt :

De Koning heeft het recht het kiezerskorps te raadplegen over iedere wet door beide Kamers en, ingeval van geschil, door eene der Kamers aangenomen.

Het referendum is verplichtend indien het wordt gevegd door gemeenteraden die te zamen ten minste het vijfde van België's bevolking vertegenwoordigen.

Bergen, den 30^e Juli 1892.

ACH. LEGRAND.